

POGOVOR

Povijest Hrvatske seljačke stranke, osnovane 1904. godine kao Hrvatska pučka seljačka stranka, duboko je ukorijenjena u hrvatskoj povijesti XX. stoljeća. U historiografiji i publicistici postoji veliki broj radova o pojedinim segmentima djelovanja HSS-a i njezinim prvacima (osobito o braći Radić i Vladku Mačeku). Nažalost, još uvijek nije izrađena bibliografija znanstvenih i publicističkih radova o povijesti HSS-a i njezinih čelnih ljudi. Pomalo je neobično da postoji samo jedna knjiga koja je dala pregled povijesti ove stranke. Riječ je o knjizi Hrvoja Matkovića *Povijest Hrvatske seljačke stranke*, objavljenoj 1999. godine, koja obrađuje HSS od 1904. do 1991. Petnaest godina nakon objavljivanja te knjige, u povodu 110. obljetnice osnivanja Hrvatske pučke seljačke stranke javila se ideja o predstavljanju novih istraživanja u obliku zbornika.

Knjiga koju držite u rukama predstavlja zbornik radova sa Znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem »110 godina Hrvatske seljačke stranke«, koji je održan u Križevcima 11. i 12. travnja 2014. Organizator je skupa bilo Povijesno društvo Križevci, u suradnji s Hrvatskim institutom za povijest, Društvom za hrvatsku povjesnicu, Odsjekom za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Zavodom za znanstveno-istraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti Koprivničko-križevačke županije u Križevcima i Hrvatskom seljačkom strankom. Znanstveni odbor, koji su činili Hrvoje Petrić (predsjednik), Mira Kolar-Dimitrijević, Ivica Šute, Željko Holjevac, Tihana Luetić, Zoran Ladić, Jasna Turkalj, Vladimir Geiger, Ivan Peklić i Đuro Škvorc, prihvatio je 28 priopćenja koja su u cijelosti predstavljena znanstvenoj javnosti.

Skup je otvorio Ratislav Matić, predsjednik Povijesnog društva Križevci, a potom su se prisutnima obratili Darko Koren, župan Koprivničko-križevačke županije, te Hrvoje Petrić, predsjednik Znanstvenog odbora skupa. Nakraju je Branko Hrg, predsjednik HSS-a, zastupnik u Hrvatskom saboru i gradonačelnik grada Križevaca, zahvalio Povijesnom društvu koje je organiziralo ovako velik projekt, suorganizatorima te znanstvenicima koji su došli u Križevce kako bi govorili o ovoj temi. Vođenje skupa preuzeo je Đuro Škvorc, jedan od najzaslužnijih za njegovu realizaciju, koji je ujedno bio i predsjednik Operativnog odbora. Ostali članovi Operativnog odbora bili su Tomislav Katanović, Tatjana Vegman, Iva Rupčić, Vesna Peršić Kovač, Đurđica Tinodi, Tomislav Šipušić i Stjepan Lučki.

Dvodnevni je znanstveni skup održan na tri lokacije, u križevačkoj Gradskoj vijećnici te maloj i velikoj dvorani Hrvatskog doma u Križevcima. Drugoga su dana glavninu priopćenja poslušali i članovi Glavnog odbora Hrvatske seljačke

stranke te gosti iz Hrvatske demokratske zajednice. Tom su se prigodom prisutnima obratili potpredsjednik Hrvatskog sabora Željko Reiner, predsjednik HSS-a Branko Hrg te potpredsjednica HSS-a i tadašnja kandidatkinja HSS-a na predstojećim izborima zastupnika u Europski parlament Marijana Petir, naglasivši »kako je HSS opstao 110 godina, unatoč mnogima koji su ga željeli uništiti te kako on ovisi o svima nama koji slijedimo i živimo HSS i to pokazujemo svojim odnosom prema čovjeku, bližnjem, narodu i domovini«.

Na znanstvenom je skupu bio prisutan i Zorislav Lukić, glavni tajnik Matice hrvatske, koji je predložio objavljivanje zbornika radova u zajedničkoj nakladi Matice hrvatske i Povijesnog društva Križevci. Njima se u realizaciji ovoga izdavačkog projekta pridružila i Zaklada braće Radić. Prestigle članke sa znanstvenog skupa radova, kojima je dodano još nekoliko radova, recenzirali su Hrvoje Čapo, Zdenko Radelić, Zdravka Jelaska Marijan, Tihana Luetić i Dragutin Feletar, a tekstovi koji su pozitivno ocijenjeni objavljuju se u ovom Zborniku.

Struktura objavljenih članaka pokriva šest područja: HSS – načela i strategija; vođe i istaknute osobe; HSS od osnivanja do 1918; regionalne osobitosti djelovanja u međuratnom periodu; djelatnost izvan Hrvatske (na primjeru Bosne i Hercegovina, Slovenije, Crne Gore i Vojvodine/Srbije); HSS nakon 1941. godine. U njima je izneseno mnogo novih spoznaja ili su poznati podaci tumačeni u drugačijem kontekstu.

U ovom je Zborniku dokazano kako je nauk braće Radić, iz kojega je nastao HSS, bio blizak obespravljenu narodu, a između dva svjetska rata prihvatila ga je većina Hrvata, dok su ga slijedili i pripadnici drugih naroda. HSS je djelovao u gotovo svakom selu i gradu na prostorima gdje žive Hrvati. U borbi za narod i domovinu Stjepan Radić je s bliskim suradnicima 1928. smrtno stradao, a nakon toga su i mnogi drugi istaknuti haesesovci dali živote. HSS je stajao na čelu hrvatskoga naroda sve do zabrane djelovanja 1941, a potom su mnogi članovi dali značajan prinos borbi protiv fašizma. Ideja je HSS-a nastavila živjeti u nemalom broju hrvatskih obitelji, a stranka je kontinuirano radila u emigraciji do javne obnove djelovanja u domovini 20. studenoga 1989. Otada pa do danas HSS je davao doprinos razvoju demokracije u Republici Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini.

Hrvoje Petrić